

Museumnieuws Komen + gaan

in beweging

HAVO EN VWO-BOVENBOUW

Zcala: 200 jaar migratie in Den Haag

De Haagse vvv geeft een even aardige als informatieve 'City Mondial'-wandroute uit die je in 1½ uur dwars door multicultureel Den Haag, de Schilderswijk en Transvaal voert. Al wandelend kom je zo ook in de Hobbemastraat, nu een winkelpromenade vol uitheemse etalages, langs een merkwaardig stalen torentje dat volgens de plattegrond hoort bij het Volksbuurtmuseum. Dit is, zoals dat in een beleidsrijke stad als Den Haag gaat, inmiddels omgedoopt in Zcala, een multicultureel centrum met een breed palet aan activiteiten: theater, exposities, workshops en educatie.

Afgelopen september opende in Zcala de tentoonstelling 'Komen en Gaan'. Deze informeert bezoekers in beeld en geluid over de belangrijkste migrantenstromen van de afgelopen tweehonderd jaar, die Nederland binnenkwamen of verlieten. De expositie moet tot 2010 meegaan en zal in de loop van de tijd nog verder worden aangevuld. Wat vooral opvalt is de overzichtelijkheid en het hoge informatiegehalte, niet overwoerd door een uitbundige museale etalering van gevoelens en sentimenten, kriskras door tijd en plaats heen.

De ook qua omvang goed behapbare tentoonstelling is ingedeeld in drie

duidelijke tijdzones, van 1800-1900, 1900 tot 1950 en van 1950 tot heden. Van de migrantengroepen kun je een eerste beeld vormen door de tentoongestelde foto's, voorwerpen, films en gesproken interviews. Je komt zo niet alleen de verhuizing tegen van slaven naar Nederlands Suriname, van de gastarbeiders uit de jaren zeventig van de vorige eeuw, of de Nederlandse emigratie naar Canada en Australië, maar bijvoorbeeld ook de komst van Italiaanse ijsmakers en Duitse dienstmeisjes. Typisch interessant dus voor het onderwijs, zeker voor Haagse scholen.

Dat is geen toeval. De tentoonstelling dankt z'n ontstaan voor een deel aan de langdurige samenwerking tussen het Volksbuurtmuseum, nu dus Zcala, en het Haagse Johan de Witt College. Wie de Zcala website opzoekt en 'educatie' aanklikt vindt een reeks educatieve uitgangspunten – bijvoorbeeld 'op maat en meetbaar' (dat laatste zie je niet zo vaak bij educatieve projecten buiten school), 'actief en relevant' – en een flinke serie kant en klare onderwijsmodulen. Dit is het werkmateriaal voor de leerlingen in de havo- en vwo-bovenbouw van het Johan de Witt.

De modules met praktische opdrachten illustreren de uitgangspunten en de door de school gekozen onderzoekende werkwijze, ze bieden tips en informatie, (suggesties voor) aanpak en vraagstelling, een tijdsplanning

en – heel precies – de criteria aan de hand waarvan het eindresultaat beoordeeld zal worden. Ieder die belangstelling heeft kan ze downloaden, bijvoorbeeld om uit te zoeken hoe de samenstellers van het materiaal geprobeerd hebben uiteenlopende leerstijlen over de modules te spreiden.

De modules zijn gemaakt voor circa 15 sluis. Praktische opdrachten kosten nu eenmaal veel tijd. Ze zijn sterk gericht op de leefomgeving van de leerlingen en vakoverstijgend. Ze komen dus ten laste van de lestijd van een aantal vakken.

Het bekijken van de tentoonstelling 'Komen en Gaan' dient voor de leerlingen in de aanloop van het onderzoekstraject als oriëntatie op de door hen gekozen onderwerpen. Bij het onderzoek zelf worden dan weer nieuwe informatiebronnen aangeboord, zoals ervaringsdeskundigen in buurt en wijk, het internet, archief en bibliotheek, en bijvoorbeeld ook een businessclub van allochtone ondernemers.

De eindpresentaties worden in het museum gehouden.

Een geschiedenisleraar zal in het materiaal dat op het internet te bekijken is, behalve historische elementen, ook duidelijk staatsinrichting herkennen plus een aantal andere vakken en bij dit alles steeds: veel aandacht voor culturele aspecten. Het samenbindende element in de modules wordt door de school en

Kees Bogaerts is vakdidacticus geschiedenis

Hoe is de Haagse jodenbuurt veranderd in Chinatown?

4. Onderzoeksvraagstelling

Formuleer drie onderzoeksvragen die leiden tot het geven van een antwoord op de bovenstaande itemvraagstelling. Betrek bij het opstellen van de onderzoeksvragen één of meer van de volgende aspecten:

- Wat is de reden van het ontstaan van een tweetal joodse groeperingen in Nederland?
- Wat zijn de voornaamste verschillen tussen deze twee joodse groeperingen?
- Waaruit blijkt onder meer de afkomst van de twee verschillende joodse groeperingen? (Denk bijvoorbeeld aan familienamen).
- Wat is de reden waarom de ene joodse groepering zich in de meer deftige Haagse wijken ging vestigen en de andere groepering in de minder goed bekend staande wijken?
- Welke beroepen hadden de joden in 'De Buurt' en waarom juist deze beroepen?
- Waarom hebben joden zich niet met landbouwactiviteiten bezig gehouden?
- Waarom zouden met name joden tegen de verplaatsing van de markt aan de Prinsegracht naar de huidige plaats aan de Herman Costerstraat geweest zijn? Wanneer vond deze verplaatsing plaats en waarom was het noodzakelijk?
- Wat is de oorzaak van het verdwijnen van de Haagse jodenbuurt en het zich ontwikkelen van een Chinese buurt in het gebied waar destijds joden woonden?
- Welke beroepen worden thans door de Chinezen in de voormalige joodse 'Buurt' uitgeoefend? Zijn er nog tekenen van voormalige joodse beroepen terug te vinden?
- Zijn er verschillen en overeenkomsten in beroepen tussen joden en Chinezen? Zo ja, welke?
- Welke functie heeft de voormalige synagoge tegenwoordig en hoe heeft dit zo kunnen gebeuren?
- Wat duidt thans nog op de vroegere aanwezigheid van joden in 'De Buurt'?
- Is er een relatie tussen kunst en de producten die bewoners van Chinatown in hun winkels verkopen? Indien ja, welke?
- Wat zijn de voornaamste kenmerken van een Chinatown?
- Op welke wijze wil Den Haag haar Chinatown promoten onder niet-Chinese Hagenaars?

Zcala omschreven als 'cultuur-gebaseerd onderwijs'. De inzet hiervan is om zo breed mogelijk kunst en cultuur (waarbij met nadruk steeds ook het cultureel erfgoed) aan de orde te stellen als startpunt, doel en/of middel in het onderwijs.

Eind 2004 zullen de eerste resultaten van deze aanpak, waarmee enkele Haagse scholen zich willen gaan pro-

fileren (zoals andere scholen zich bijvoorbeeld voorstellen als 'sport-school'), in een expertmeeting worden gepresenteerd. Aan de hand van de ervaringen van collega's van het Johan de Witt College met deze werkwijze kan mogelijk in de komende Kleio-jaargang nader ingegaan worden op de praktische ins en outs van dit alles voor een geschiedenissectie.

Intussen zijn de medewerkers van Zcala begonnen om het komend kalenderjaar het educatieve aanbod bij hun tentoonstelling uit te breiden tot leerlingen van de hoogste klassen van basisscholen en de onderbouw van het voortgezet onderwijs.

Kees Bogaerts

ZCALA

www.zcala.nl
tel. 070 - 389 8186

Het is natuurlijk wel zo aardig om ook zelf een kijkje te nemen in dit kleurrijke deel van Den Haag en in Zcala. Weer eens iets heel anders dan Mauritshuis of Museum!
Hobbemastraat 120, Den Haag.

Openingstijden: woensdag t/m zondag
van 13-17 uur; entree 3 Euro,
museumjaarkaart gratis.

Een voorbeeld uit het onderwerp 'Migratie en cultuur'

PO Vraagstelling: wat is de cultureel economische invloed van migratie?

Itemvraagstelling: Hoe is de Haagse jodenbuurt veranderd in Chinatown?

Na wat inleidende foto's en teksten volgt de opdracht. Die maken leerlingen met zijn tweeën en de leerstijl is in dit geval 'dromer' (de leerstijlen bij andere items van deze centrale vraagstelling zijn 'doener' en 'denker').
'In deze opdracht doe je onderzoek naar de wijze waarop de Haagse jodenbuurt veranderd is in Chinatown. Verzamel foto's, literatuur, kleine voorwerpen enzovoort over hoe de jodenbuurt er vroeger uitzag en verricht in het huidige Chinatown veldwerkonderzoek bij de bewoners. Probeer informatie te krijgen door middel van persoonlijke gesprekken. Nadat je voldoende informatie verzameld hebt, kun vervolgens je de gegevens analyseren.'

De inleiding op het item geeft feitelijke informatie over de joodse diaspora en het ontstaan van een joodse buurt in Den Haag. Een literatuurlijst en websites helpen verder aan informatie over de naoorlogse en huidige situatie. Er is ook een lijst van instellingen die informatie kunnen

geven, zoals het Gemeentearchief, de synagoge, Chinese winkels, de Kamer van Koophandel.

De werkwijze die de leerlingen moeten volgen, wordt duidelijk beschreven. Het begint allemaal met het bezoeken van de tentoonstelling, daarna inlezen, onderzoeksvragen formuleren, overleg met de docent, een planning maken.

Na het zoeken van informatie binnen en buiten de school kiezen de leerlingen de vorm waarin ze het een en ander zullen presenteren. Ze houden al die tijd een voortgangsformulier bij.

Van tijd tot tijd wisselen ze informatie uit met andere leerlingen die voor dezelfde PO-opdracht gekozen hebben, maar met een ander item bezig zijn. Met zijn allen moet er immers een antwoord komen op de kernvraag: Wat is de cultureel economische invloed van migratie?

Behalve het leerlingenmateriaal vindt u op de website het aantal sluisjes, precies verdeeld over de werkzaamheden, een voortgangsformulier en een gedetailleerd beoordelingsformulier.